

Täysistunto

Maanantai 17.12.2018 klo 13.00—2.20

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista vuonna 2019 sekä kansaneläkeindeksistä annetun lain 2 §:n ja toimeentulotuesta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 20/2018 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

0.47 **Arja Juvonen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan annettavaksi laki kansaneläkkeen ja eräiden muiden etuuksien indeksitarkistuksista vuonna 2019, ja lisäksi esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kansaneläkeindeksistä annettua lakia ja toimeentulotuesta annettua lakia. Kansaneläkeindeksi jäädytettäisiin vuoden 2018 tasolle.

Perussuomalaisten valiokuntaryhmä ei pidä kannatettavana sellaisia ehdotuksia, jotka vaikuttavat eläkkeensaajien ja perheiden saamien etuuksien vähenemiseen. Tämä etuuksien väheneminen mainitaan myös hallituksen esityksessä. Toisaalta esitykseen ei sisälly päätöksenteon tarpeisiin riittävää arviointia ehdotusten vaikutuksista kansalaisten asemaan.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietinnössä ei myöskään ole asianmukaisesti huomioitu perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jossa todetaan, että valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettavat indeksijäädytykset yhdessä aikaisempien indeksileikkausten kanssa lisäävät pitkäaikaista tarvetta viimesijaiselle toimeentulotuelle. Samansuuntainen viesti on tullut valiokunnan tietoon myös asiantuntijalausunnoista.

Perussuomalaiset katsovat, että koska ehdotukset aikaisempien indeksijäädytysten kanssa vaikuttavat edelleen samoihin ihmisiin ja samaan väestöpohjaan, lisää tämä edelleen köyhtymisen riskiä, jollaista mielestämme tulee välttää. Köyhät köyhtyvät ja rikkaat rikastuvat. Siitä syystä me katsomme, että tätä lakiesitystä ei voi hyväksyä, ja me esitämme, että lakiehdotukset hylätään.

0.49 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Täällä salissa on tänään puhuttu jo tulevan vuoden budjetista ja perusturvan leikkauksista paljon. Talous kasvaa, mutta kasvu ei tämän hallituksen mielestä kuulu kaikille. Hallituksen politiikka on kovaa ja kylmää. Kaikista heikoimmassa asemassa olevilta leikataan jälleen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2018 vp

Yritin pykäläkäsittelyssä esittää indeksijäädytysten purkamista, mutta niistä jo äänestettiin ja indeksijäädytykset tulevat voimaan myös ensi vuodelle. Siksi esitän vielä vastalauseen 4 mukaisen lausuman, joka kuuluu seuraavasti: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin eläkeläisköyhyyden vähentämiseksi ja tekee esityksen kansaneläkkeen ja takuueläkkeen tuntuvaksi korottamiseksi tavoitteena asteittain nostaa vähimmäiseläke 1 000 euroon kuukaudessa.”

0.50 Eva Biaudet r: Arvoisa puhemies, ärade talman! Också Svenska folkpartiet har svårt att acceptera att de fattigaste pensionärerna får stå för nedskärningar och inbesparingar. Därför vill vi förkasta indexfrysningen till den del det gäller folkpensionerna.

Ehdotan siis, että lakiehdotukset 1 ja 2 hylätään vastalauseen 5 mukaisesti.

0.50 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Kyllähän tuo eläkeläisköyhyys on niin paha asia, että heidän tulopohjaansa pitäisi saada parempia korotuksia ja heidän toimeentulonsa pitäisi hoitaa vähän parempaan malliin. Siksi minä kannatan edustaja Pekosen tekemää esitystä.

0.51 Mats Löfström r: Ärade fru talman! Jag understöder ledamot Biaudets förslag.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Biaudet’n tekemää ehdotusta. — Kiitos.

0.51 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa rouva puhemies! Talousarviossa 2019 hallitus esittää edelleen indeksinjäädytysten jatkamista vuoden 2016 indeksileikatulla tasolla. Tämä muutos koskee laajasti suomalaisia pienituloisia ihmisiä. Se koskee kansaneläkeitä, takuueläkettä ja muita sellaisia etuuksia, joita tarkistetaan kansaneläkeindeksin perusteella tai jotka ovat muuten sidottuja kansaneläkkeen määrään. Tällaisia muita etuuksia ovat muun muassa vammaisetuudet, rintamalisät, työttömyysturvalain mukainen peruspäiväraha, työmarkkinatuki, lapsikorotus ja niin edelleen, eli se koskee kaikkein köyhimpien suomalaisten ihmisten etuuksia.

Vihreiden mielestä hallituksen indeksileikkauksille ja -jäädytyksille ei ole kestäviä perusteita eikä niitä pidä hyväksyä. Kuten tuossa edellä on jo esitetty, talous on kasvussa, mutta köyhimmille ei riitä hallituksen kylmältä politiikalta edes murusia. Me vihreät emme pidä kestäväenä emmekä kohtuullisena sitä, että indeksisäästöillä kuritetaan erityisesti lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä, opiskelijoita, vammaisia, asevelvollisuuden suorittajia sekä sairaita suomalaisia samaan aikaan, kun hallituksen ajama kilpailukyky sopimus veronalennuksineen suosii suurituloisia ja ympäristöä saastuttavalle toiminnalle esitetään monenlaisia erilaisia verotukia. Toimet heikentävät pienituloisten ostovoimaa, mikä heikentää kotimaista kysyntää ja kotimaisten yritysten kasvunäkymiä.

Näillä perusteilla ehdotan, että lakiehdotukset hylätään ja että hyväksytään yksi lausuma elikkä vihreiden vastalauseen lausumaehdotus: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin etuuksien korottamiseksi niin, että kansaneläkeindeksin jäädytykset ja leikkaukset kompensoituvat.” — Kiitos.

0.53 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Kannatan näitä edustaja Alanko-Kahiluodon tekemiä esityksiä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2018 vp

On kohtuutonta, että nyt siinä kohden, kun talous on tullut kasvu-uralle, näille pienituloisille, joilta ensimmäiseksi leikattiin, kun hallitus etsi säästöjä tämän hallituskauden alussa, ei anneta sitten takaisin. On aivan selvä juttu, että tämä ryhmä olisi nyt ensimmäisenä ansainnut indeksijäädytyksen perumisen. Todellakin tässä tulee nyt tällainen tilanne, että kasvu ei kuulu kaikille, vaan kasvusta on päässyt sitten nauttimaan vain tietty väestönosa. Siinä kohtaa, kun haetaan säästöjä, ensimmäisenä on menty kaikkein pienituloisimpien kukkaroille. Sen takia olisi kohtuullista, että nyt nämä indeksijäädytykset peruttaisiin.

0.54 Sami Savio ps: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Juvosen tekemää hylkäysehdotusta. Nimittäin kansaneläkeindeksin jäädyttäminen on itsessäänkin rankka talouspoliittinen toimenpide, erityisesti nyt, kun olemme päässeet nousukaudelle, ja sitä se on varsinkin otettaessa huomioon, että tämä päätös vaikuttaisi jopa rintamalisään.

Tässä salissa on tänään, tai oikeastaan eilen maanantaina päivällä, taitettu peistä siitä, onko kyseessä leikkaus, koska varsinaiset euromääräiset etuudet eivät pienene. No, hintatason noustessa ja varsinkin asumiskulujen ja muidenkin kustannusten ripeän kasvun myötä kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien ostovoima joka tapauksessa heikkenee tämän päätöksen myötä, jota hallitus nyt suunnittelee, ja sehan tarkoittaisi väistämättä heikennyksiä monen heikossa asemassa olevan kansalaisen talouteen ja vaikuttaisi myös toimeentulotuen myöntämisen tarpeen kasvuun, kuten edustaja Juvonen aiemmin kertoi, joten mielestäni tämä edustaja Juvosen tekemä hylkäysehdotus on ehdottomasti kannatettava, ja kannatankin sitä vielä kertaalleen.

0.55 Anneli Kiljunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Me sosiaalidemokraatitkaan emme voi hyväksyä hallituksen jatkuvia perusturvaleikkauksia, jotka osuvat toistuvasti samoihin ihmisiin ja ajavat ihmisiä köyhyyteen ja viimesijaisen toimeentulotuen asiakkaiksi.

Me emme voi hyväksyä hallituksen esitystä kansaneläkeindeksin jäädyttämisestä, joka tarkoittaa käytännössä ihmisten perusturvaetuuksien leikkaamista. Ja kun täällä on tänään todettu ja väitetty, että kyseessä ei olisi indeksileikkaus vaan -jäädytys, niin tosiasiallisesti kansaneläkkeen taso vuonna 2019 leikkautuu 25 euroa kuukaudessa eli noin 300 euroa vuodessa verrattuna siihen, jos tämä indeksikorotus olisi tämän hallituskauden aikana tehty, eli selkeästi voimme osoittaa, että kyse on leikkauksesta. Eli hallitus on heikentänyt pienituloisten ihmisten asemaa, lisännyt eriarvoisuutta ja syventänyt köyhyyttä. Kansaneläkeindeksiin sidottujen etuuksien korotukset ovat olleet jäässä koko hallituskauden, ja etuuksiin on tehty näin myös tasoleikkaus.

Vuodesta toiseen nämä indeksijäädytykset kasautuvat samoille henkilöille ja samoille perheille. Muut heikennykset ovat kohdistuneet muun muassa lääkekorvauksiin ja asumistukeen, ja asiakasmaksujen korotukset osuvat kipeästi kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin. Samoin hallituskauden leikkaukset ovat kohdistuneet työttömyysturvaan, jota on myös ansiosidonnaisen kestosta leikattu ja jonka tasoa leikkaa myös aktiivimalli. Myös kansaneläkettä ja sen lisiä, leskeneläkettä, lasteneläkkeitä, vammaistukia, useimpia hoitotukia, sotilasavustuksen perusosia ja asumistukia on heikennetty.

Hallitus on myös esittänyt, että veteraanien rintamalisää leikataan. Nyt tänään hallitus on ollut perääntymässä tästä asiasta, mutta varsinaisesti meillä ei ole mitään esitystä asiasta, minkä seurauksena me käsittelemme varmaan, ainakin tänä iltana, tässä vielä myös veteraanien rintamalisän leikkausta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2018 vp

Arvoisa puhemies! Nämä kaikki ensisijaisten etuuksien leikkaukset ovat aiheuttaneet sen, että ihmiset ajautuvat entistä herkemmin pitkäaikaisesti toimeentulotuen piiriin, ja kuten tiedämme, kun ihminen ajautuu toimeentulotuelle, elämäntilanteesta nouseminen on huomattavasti vaikeampaa.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit esitämme vastalauseemme 1 perusteella, että 2. lakiehdotus hylätään vastalauseen 1 mukaisesti.

0.59 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Asiantuntijakuulemisissa SOSTE sen sanoi: Leikkauksia ei voida enää perustella taloudellisilla syillä. Hallituksen päätös indeksileikkauksista tehtiin aikana, jolloin Suomen talouskasvu oli hiipunut ja työttömyys oli korkea. Tilanne on kuitenkin muuttunut vuoden 2015 jälkeen, ja sen takia näitä leikkauksia ei voi enää säästösyillä perustella. Nyt kysymys on jo arvovalinnoista. On haluttu valita sellainen linja, jossa edelleen kurjistetaan niiden ihmisten tilannetta, jotka ovat jo kurjuutta jakaneeet kuluneet vuodet.

Sen lisäksi SOSTE nosti esille, että inflaatiotarkastelussa on huomioitava, että köyhyysrajalla olevien inflaatio on yleistä inflaatiota nopeampaa. 2000-luvun aikana vuositasolla pienituloisten inflaatio on ollut noin puoli prosenttia suurempaa ja koko 2000-luvun aikana noin 8 prosenttia suurempaa kuin muilla kotitalouksilla keskimäärin, ja tämä johtuu siitä, että pienituloisilla kulutus kohdistuu sellaisiin tuotteisiin, joissa inflaatio on nopeampaa, esimerkiksi vuokriin. Näin ollen kurjistus on tuplakurjistus, koska inflaation myötä pienituloisten tilanne heikkenee ja sen lisäksi tehdään vielä nämä leikkaukset.

Nämä leikkaukset ovat osuneet erityisesti työttömiin, lapsiperheisiin ja opiskelijoihin, ja pienituloisten käytettävissä olevat tulot ovat laskeneet merkittävästi. Alimman tulokymmenyksen käytettävissä olevat tulot pienenevät vuodesta 2015 vuoteen 2018 lapsiperheissä noin 158 euroa ja kotitalouksissa keskimäärin noin 120 euroa kuukaudessa.

Lisäksi THL nosti esille, että indeksijäädytykset yhdessä aiempien indeksileikkausten kanssa lisäävät pitkäaikaista tarvetta viimesijaiselle toimeentulotuelle ja heikentävät heikoimmassa asemassa olevien kotitalouksien mahdollisuutta kohtuulliseksi katsottuun vähimmäiskulutukseen ja että 2018 työmarkkinatuen saajan tulot jäävät noin 20 prosenttia kohtuullisesta tasosta. 20 prosenttia kohtuullisesta tasosta — se on iso kuilu kurottavaksi työttömille ja myöskin niille, jotka pitkäaikaisesti ovat olleet työmarkkinatuen ja asumistuen piirissä.

Näin ollen näilläkin perustein kannatan edustaja Kiljusen tekemää hylkyesitystä.

1.02 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Joitakin näkökulmia myös tähän indeksijäädytyskeskusteluun:

On niiden ihmisten näkökulmasta, joiden etuudet ovat jääneet jäädytysten piiriin, kovin epäoikeudenmukaista väittää, ettei ostovoimaan olisi tullut minkäänlaisia puutteita. Siksi keskustelu siitä, että näiden etuuksien indeksijäädytykset eivät ole leikkauksia vaan ne tosiasiassa ovat vain indeksijäädytyksiä, kyllä sumuttaa sitä tosiasiaa, että suomalaisessa yhteiskunnassa on myös nousukaudella tai ainakin talouden ollessa nousukiihdossa mahdollisuus ja vielä varaa myös poliittisesti leikata Suomen yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevien ihmisten perusetuuksia.

Näin ollen vuosien 2017—2019 aikana tehtävät ja siis nämä tulevat jäädytykset johtavat siihen, että etuuksien tasoon tulee merkittävä vaikutus. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että vuosien 2017—2019 aikana etuudet painuvat vuoden 2016 tasolle: 2019 sama etuus on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2018 vp

vuoden 2016 tasolla. Ei silloin ole mahdollisuutta selittää, ettei näille ihmisille tästä etuuden jäädytyksestä aiheudu leikkausta. Kyllä se on merkittävä leikkaus ostovoimaan.

Tältä osin esimerkkejä on monta. Surullista on, että kansaneläkeindeksin jäädytys on tässä mukana mutta myöskin monia muita jäädytyksiä. Tänä päivänä on keskusteltu myös pitkästi näiden veteraanien jäädytyksistä, jotka koskevat sekä rintamalisää että veteraanilisää. Näiltä osin on hyvä todeta, että hallitus esittää tässä ehdotuksessa 60 000 euron vuosittaista säästöä, jotta voidaan tehdä sekä veteraani- että rintamalisään nämä indeksien jäädytykset, jotka olisivat arvoltaan siis 60 000 euroa.

Suomalaisessa yhteiskunnassa, vaikka talouskasvuakin on, edes tällaiseen indeksijäädytyksen torjuntaan ei ole ollut varaa. Tämä johtaa nyt siihen, että veteraanien rintamalisän osalta tuo etuuden taso tulee jäämään vuoden 2016 tasoon ensi vuoden loppupuolellakin vielä. Kela-indeksi olisi noussut tuona aikana 1,2 prosenttia. Se ei ole iso raha, se on erittäin pienikin raha, mutta se on periaatteellinen raha, iso kysymys siitä, arvostetaanko suomalaisessa yhteiskunnassa sitä pientä tukea, jota veteraanit ovat oikeutettuja saamaan. Tältä osalta suomalaisessa yhteiskunnassa hallituspuolueet ovat tosiasiassa äänestämällä jo kolmesti pitäneet huolta siitä, että tämä pieni raha jää tulematta. Näin ollen iso kysymys on jälleen kerran se, pidetäänkö huolta siitä, [Puhemies koputtaa] että veteraani- ja rintamalisän osalta tämä leikkaus jätettäisiin kuitenkin tekemättä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.